

KOČA POPOVIĆ VERSEI

A BÉKA-LELKIISMERETŰ KIVÁNDORLÓ, AVAGY AZ UTOLSÓ ELŐTTI GALAMB

I.

Nincs itt az ideje folytatni taknyod az idő felett
sem virággal éjre vadászni
nincs itt az ideje garasos utazásnak
csokorral ugrálni át határokat
csöppet sem elgondoltakat
csöppet sem
elgondolkozva
alig alszol miközben vagdálnak
mintha különben álomba merülnél
alig
vetve meg fejed alját valamely akarattal
mely nincs is ha csupán eléd réved
tulajdon hím bensőd nyirka
ahogy a más keze alatt virul
s ez aligha kíváncsiskodó
magadnak is lankasztanod kell érdeklődésedet
gyógyítkoznod mialatt gyógykezelnek
Álmodj érezz
föl
vagy légy
mindvégig éber

de ügyet se vess rá mennyit alszol
sokat vagy alig
hagyj föl futólag önmagadból űzni szerencsejátékot
az általános élet nem a te tetedre vár
ahogy a pengék fölötted fogadást kötnek
alig
és nem azért mert fejfájásod tömöd
túlságosan sok szó esett róla
nincs itt az ideje

Az átlagos a középserrel mentetetőkik
a haláltól nem halni lehet csupán
a halálból számok teremődnek
az utolsó előtti újvilági galamb
középszerűség
hűséges juhászcutya
étolaj vízen széjjelhúzott csöppje
eggyel több hárommal kevesebb
fölébed hajolt a fizetett hivatalnoknő
ki le sem vetkőztetett le sem fektetett
aki talán szerethetne
csak ha kissé túrhetőbben aludnál
célszerűbben meztelenül
s tenné oly ellentétes anyáskodással
oly holdkóros módra nőiesen
hogy egyedül csak önmaga fölött képes virrasztani
álmával
a szakmát megfizetik
e különös egészségért is fizetni kell
e számlabeli egészség után
a rokonok olyika sír

II.

És leleményesen az alacsony halak alakjában
az uszonyokon fönnakadt
mélység és vakság sorsával
mintha mindössze három napig élne
mely három nap alatt sohasem fog

kiúszni
a komor világ balvégzete sem oldható meg ezalatt
a víz mélyén vagy valamely
léket kapott csónakon
rakodni kell az érdeemes csontokat
a hátakra a köhögés víztaraj hátára
és évi tömlőkére melyek a kozmogónia kedvében járnak
égitest szerénysége amíg nem teleszkopikus
megszűrt fény nélkül
híján a lemért kipárolgásnak
amíg csak egybe nem vág korszerű rühességével
valamely
földhöz ragadt kutyának
mert nehéz éhesnek lenni a napon
s a középkoron tűnődni a mellékneveken
serdületlen gyermek ahogy sima szükségletét végzi
(a nem nagykorút)
a földgömb rühellését
És a ráncos rokonság ahogy a szülőháza felé hajózik
vadonatúj hajón amely csupa szekerce
és póre aggastyán csordultig viharokkal
a szemük a kezük törölve vele képzelt verejtéküket
keményre aszott polgári bőrukról
a fél évszázaddal ezelőtti olcsó döntés tejével
és a más ablaktalan meg fehérneműtlen kérődzésével
még az utolsó haj ereje a szélben
régi hajak vékonyítják a szélben
a hajót míg vonszolják halak roppant mozgását
melynek titkát fölcserélték szénre
de még időről időre
fölkacag némely öreg kormányos
a hiábavaló költség fűtőjének tüze fölött
halk kendő a pénzbeli kézben
halak ős törvényének melyek még mindig úsztatják a hajót
hogy el ne zibbadjon régi utazások istentelen kulcsa
a vitorla és a tárcsa fölfedezése előtt
a gályarabból kinőtt evező előtt
a férges a korbács a tengeri épség számára

III.

Mégis érkezem én
személyesen
csak derékszűj nélkül
különben én magam nevem s cipóm szerint
várom hogy megszólaljak fölforrjak
tudatában régtől meg pár napja
hogy az ember
a legénység nem lábbelitletlen él
de én nem szeretek enni
akár az önmagában mindig elegendő társadalom
amely sehol soha nem érinti a világot
íme a munkás éhesen az üzemből
az éhes társadalomban a más halála előtt
kebeléből gyászos kenyerét előveszi. . .
a halált követően lopva megtapodja
és kiköpi az alig megcsócsált falatot
mert senki sem falja a tulajdon magányosságát
Oltványmadarak raja támad
mesterséges pároztatástól megnyomorítva
egyszóval szárnyatlanul
és emberi pillantással ki tudhatná
kinek az anyja szült meg csőrösen
és csökönnyösen a kicsavaratlan ingben
az ember zenél figyel
ám enni nem óhajt
Vedd föl azt a kenyeret félszemű bábu
és rágd
hamis előd márványkortyával
legalább fejadagod függeszd az utolsó gombra
az áldott hüvelyknek sem szemérme sem vendége
a csípőjéig válláig emeli
nyáltalan ép fogsoráig
tükör nélkül nem áll neki enni
Utolsóként ring az özönvízen
hogy újabb erőszakolásra ingereljen
hogy még egy hullám összemorzsolja
hogy ne kelljen ennie
Főtt táplálékomnak csak hadd zárom be magját

és a dús mezők mind rothadnak a hegyi lejtőkön
minden bal pillantásra sűrű dél
arca szélcserezett
ahogy csalán veri a köveket
őrült vetéssel hasamra támaszkodva fekszem
vörös füvet kötök mely emlékeztet
emlékeztet szétválasztott patájú állatra
négygyomrú ápolt jószágra
áhitatosan hálnak az ökrök kifeszítve guzla
utolsó húrjára hogy űzessenek az időn át
amikor még akadtak kopaszra nyírt fejűek
természetesen
csak férfias férfiak de
borzongók
és ötfelé tépett paták
de egyetlen
egyetlenegy kegyetlen gyomoréi
fölnyalt küszöbű boldogtalan házból
szemérmetes pofonok ügyefogyott városában
amikor a közön áthalad a nő aki nem tud
kacsingatni
a mellbeteg nő nem képes
a nő törékenységében hogy verjen sértegesen és pofozzon
mivel
a vendégfogadás törvényei
a tiszteletadás törvényei
beszorították hajzatok gombolyagjának termetébe
nem undok nem pimasz
azért verekszik mert gyöngé
a méltóságjeltség törvényei
a semmibe vevés törvényei
nem ütlegelem
ha hatalmas a keble
ha nincs tisztában sem hírével sem eredetével
nem ismeri rogyant óvodáját
miként a szemöldök fölött szűrődő töltés
ágyék gátja
meghúlésekkel táplált ördögi óramű
amelyet hitvesi ágy éjjelei húznak föl
egyensúlyát kukoricaszemmel tartja valamennyi parókia

melynek papja birtokában van a nagy megszakásnak
és a szerrel mellyel dajkáink
szemölcseinket égették
az igen nőies növénylevélből facsart lével
kaparász isten embere
mind kisebb tárgya körül egyre nagyobb szokásának
isten szolgája híján ugyane két hatalmas emlőnek
hogy bebocsátást nyerjen
az újonnan megnyitott
az újonnan zárult sárgára festett szellemi
állami császári bordélyba

ZÖLD SZEMEK

A legmagasabbik fa lombárnyékában, amint elzöldül a nap, leguggol az utolsó fölött korú bennszülött, és műverejtékes testtel, hogy a nap rosszkedvét elűzze, ringani kezd; hintáztatja a fát, hogy lehulljanak gyümölcsei. Az egész falu, nyakig homokba temetve, a tarkóján levágott csőrű madárral, amely szárnycapásaival és árnyékával hűti valamennyiüket, várja odafentről a jelet. Semmiféle eleve meghatározott jel, de mégis szigorú, kizárólagos. Ez évben ilyképp maradnak veszteg, szunyadoznak vagy leskelnek, jobbára mégis éhesen és álmosan, amíg egy súlyos dió meg nem horzsol egy madarat, halálosan megsebezve, ahogy fölsértette alatta a fejét. A gyermek, aki szemtanúja volt ennek, már egy teljes pipája függ, mukkan. Így lesz köztudomású, hogy a perc érkezett, de mivel utolsó hangja rekedtes, valamennyien megérzik, hogy a fölkerekedés valódi ideje majd csak az lesz, ha a madár megdöglik. És várják, hogy a madár megdögöljön a fején. Az emberáldozat elsíratta a sebet, mert a madárvért nem lehet megmelegíteni, és iszik.

Amikor a nap már feketére vált, a madár meghalt hajadonfőtt. És kironتانak az emberek a homokból a szárnyak zürzavara alatt, leakasztják az utolsó kék gyereket, és indulnak végezni sajátos munkájukat.

. . . Eljött az ideje tehát újra elhinteni azokat a különös, kétségbeejtően zöld szemeket, amelyek olykor-olykor fölnyílnak a vastag és súlyos szemhéjak alatt. Nem tudni, ki szeme. Előbb a szempár annak a fejében zöldellik, aki keresi, áll, mint részletes forma, szegélyezett akarat, a vágy tartóssága és őszintesége pedig akkora, hogy még soha senki sem látta, honnan szerezte – kinek vájta ki! – a szemét. És vetni hepehupásan, elrendeltetésszerű egyenetlenséggel, szakadásig, mindegyre csak

háttal a sarjadásnak. Ám ezek a vérszomjas emberek hazugságból fölfalják egymást: a földbe vetett termés meg annak a végső egyformaságáért, ami majd kikel belőle. Úgyhogy gyakorta, a zsenge szár mellett, az örök vak emberre bukkannak; mellette földből égetett tálka fű főzetével, mellyel szemét befestette, és vaktában beszemezte vele a fát. Társai rendszerint fölkacagnak, kiköpik egy fogukat, amelyet ilyen alkalomra tartogatnak a szájukban, és óvatosan kiszúrják a fába oltott szemeket két jelentős piros tövissel: majd csendben, hogy ne háborítsák a vakot kegyelmi állapotában, elhajóznak. . .

Híre sincs azonban a kezdeti eseménynek. E zöld szemeket épp azért nevelik, hogy a vakoknak juttassák őket, akikből napjainkban különösen sok akad. Ám miért vájták ki az első szempárt? A bennszülöttekben föl sem merül ez a kérdés: rég túlhaladták az oksági összefüggéseket, amikor, íme, még gyakran kerülnek újabb vakok az új mesterséges gyümölcsök mellé. . . A zöldre és a szemre ugyanaz a szavuk. . . Úgyhogy a fehér ember végül nem is tudja, lombról vagy szemről esik-e szó. Esetükben a legnagyobb gyalázatnak, a legszégyenteljesebb bűnténynek számít, ha a vak ember kinyitja a szemét. És mivel sértés, ugyanakkor szigorú büntetés alá esik az is, ha valakit megkérnek, nyissa föl a szemét, úgyhogy a kíváncsiskodó ártatlan fehér ember csak fontolthatja vakságuk tartamának korát.

BRASNYÓ István fordítása